

Sygn. akt II CZ 114/15

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa I. T. i I. T.

przeciwko Portowi Lotniczemu [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.
o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 9 marca 2016 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego w P.

z dnia 17 września 2015 r.,

oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu sprawę w instancji.

UZASADNIENIE

Pozwany Port Lotniczy wniósł zażalenie na wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 17 września 2015 r. uchylający wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 25 marca 2015 r. Orzeczenie zapadło na skutek apelacji wniesionej przez powodów – I. T. i I. T. w sprawie o zapłatę kwoty 4 998 zł tytułem odszkodowania za obniżenie wartości ich nieruchomości na skutek wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego [...] oraz ustalenia odpowiedzialności pozwanego za powstałe w przyszłości szkody pozostające w związku przyczynowym z tym zdarzeniem. Sąd Rejonowy ustalił, że nieruchomość powodów znajduje się w strefie zewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania. W akcie tworzącym obszar dla jego całości wprowadzono ograniczenie przeznaczania nowych terenów pod budowę szpitali, domów opieki społecznej i budynków związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży oraz podstref ochronnych „A” uzdrowisk, a co do sposobu korzystania z terenu - w strefie zewnętrznej wprowadzono obowiązek zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w budynkach szpitali, domów opieki społecznej i związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży. Sąd wskazał, że uchwała wprowadzająca obszar ograniczonego użytkowania nie ustanawiała w jej strefie zewnętrznej ograniczeń w zakresie przeznaczenia lub sposobu korzystania z terenu, jego zagospodarowania czy też wymagań technicznych dotyczących zabudowy mieszkalnej. W ocenie tego Sądu strefa zewnętrzna powinna zostać wyznaczona punktowo, tylko dla obiektów o podwyższonych wymaganiach akustycznych, dla których została utworzona, ponieważ nie obejmuje ona zabudowy mieszkalnej. Zdaniem Sądu pierwszej instancji sam fakt zlokalizowania nieruchomości powodów na terenie objętym obszarem ograniczonego użytkowania nie oznacza uprawnienia do wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym przeciwko pozwanemu, skoro wprowadzenie obszaru nie dotyczy tej nieruchomości, nie mogło więc spowodować zmniejszenia jej wartości. W konsekwencji Sąd Rejonowy oddalił powództwo.

Sąd Okręgowy uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji uznawszy, że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy, a ponadto nie przeprowadził postępowania dowodowego. Sąd drugiej instancji ocenił, że okoliczności, które ustalił Sąd Rejonowy – dotyczące położenia nieruchomości, która stanowi własność powodów

i treści uchwały o wprowadzeniu obszaru ograniczonego użytkowania – nie były sporne. Błędne były jednak wnioski tego Sądu, że z faktu utworzenia obszaru nie wynikają żadne konsekwencje dla powodów, tymczasem przesłanki, które uprawniają do jego ustanowienia uzasadniają wniosek, że lotnisko, dla którego obszar został wyznaczony, może znacząco oddziaływać na środowisko. Fakt wprowadzenia tego obszaru może ścieśnić granice władztwa powodów nad ich nieruchomością, bowiem będą oni musieli znosić hałas i nie będą mogli domagać się np. zaniechania tej immisji. W zamian ustawodawca przyznał właścicielowi prawo do odszkodowania przewidzianego w art. 129 ust. 1 i 2 ustawy Prawo ochrony środowiska. Sąd Okręgowy wskazał, że szkodą w rozumieniu tego przepisu jest także zmniejszenie wartości nieruchomości wynikające z ograniczeń prawa własności stanowiących następstwo wprowadzenia obszaru. W związku z tym zachodziła konieczność zbadania, czy nieruchomość powodów straciła na wartości wskutek utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania z uwzględnieniem różnych konsekwencji tego faktu. Pominiecie postępowania dowodowego, które umożliwiałoby poczynienie konkretnych ustaleń w tym zakresie spowodowało, jego zdaniem, nierozpoznanie istoty sprawy.

W zażaleniu pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 129 ust. 2 p.o.ś. oraz art. 386 § 4 k.p.c. i art. 382 k.p.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, że potrzebne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości przez sąd pierwszej instancji. Wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sadowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od powodów kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c., wprowadzony do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), umożliwił poddanie kontroli instancyjnej prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Charakter tego zażalenia Sąd Najwyższy poddał analizie m.in. w postanowieniach

z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.; z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ. Wskazał w nich, że rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu wystąpienia przesłanek stosowania art. 386 § 4 k.p.c. Prawidłowość stanowiska prawnego sądu drugiej instancji pozostaje poza zakresem kontroli zażaleniowej. Dokonywana kontrola powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu. Z tych przyczyn nie może odnieść skutku zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 129 ust. 2 p.o.ś., który ingeruje w merytoryczne podstawy stanowiska Sądu drugiej instancji.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu przytoczył jako główną podstawę uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji art. 386 § 4 k.p.c., wskazując, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ oddalił powództwo z powodu błędnego stanowiska prawnego, że nieruchomości powodów nie jest w rzeczywistości objęta obszarem ograniczonego użytkowania, mimo że się znajduje na jego terenie i z tego powodu jej właściciele nie mogą dochodzić roszczeń odszkodowawczych przewidzianych w art. 129 ust. 1 p.o.ś. Taki pogląd stał się przyczyną oddalenia wniosków dowodowych mających na celu wykazanie rodzaju i wielkości poniesionej szkody oraz jej związku z ustanowieniem obszaru.

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003/3/36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635.;

z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009/1-2/2, a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, Lex nr 1284698, z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 – publ. <http://www.sn.pl>).

Nierozpoznanie merytoryczne roszczenia z powodu przyjęcia, że takie roszczenie w ogóle stronie nie przysługuje odpowiada tym kryteriom. Zakwestionowanie przez sąd, by w okolicznościach sprawy możliwe było zgłoszenie żądania odszkodowawczego stanowiącego przedmiot sporu prowadzi do odmowy indywidualnego, merytorycznego badania tego roszczenia. Niezbadanie zasadności roszczenia oznacza zaś, że nie doszło do rozpatrzenia istoty żądania przedstawionego sądowi do rozpoznania. Sąd odwoławczy uznał, odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, że powodowie, których nieruchomości jest położona w granicach obszaru ograniczonego użytkowania, mają co do zasady prawo domagania się odszkodowania na podstawie art. 129 ust. 1 p.o.ś., wobec czego ich powództwo powinno być rozpatrzone według wskazanych przez ten Sąd kryteriów co do swej zasadności, tymczasem dotychczas Sąd Rejonowy rozważył tylko problem jego dopuszczalności i odmówił przeprowadzenia dowodów mających wykazać wielkość i rodzaj szkody oraz jej związek z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania. Skarżący nie ma więc racji zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez wadliwe przyjęcie, że nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia w całości postępowania niezbędnego do rozpatrzenia istoty sprawy. Ponadto nawet zasadność tego zarzutu nie mogłaby doprowadzić do odmiennego orzeczenia w niniejszym postępowaniu wpadkowym. Wobec nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy wystąpiła także druga, odrębna przesłanka uzasadniająca uchylenie wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., oddalił zażalenie.

Wobec niekończącego sprawy charakteru wydanego postanowienia orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego uwzględnia postanowienia art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 394¹ § 3 k.p.c.

kc

aj